

Tema 37: Osma zapovijed dekaloga

Sveto Pismo nas uči da istinu treba kazati s ljubavlju (Ef 4, 15). Iskrenost kao i sve kreposti, mora se živjeti za ljubav i s ljubavlju (prema Bogu i ljudima), s obzirnošću i razumijevanjem.

24.11.2012.

Prethodne teme

«Osma zapovijed zabranjuje krivotvoriti istinu u odnosima s drugim. Povrede istine, riječima ili

djelima, izražavaju čovjekovo odbijanje da se obveže na moralnu ispravnost (Katekizam,2464).

1.ŽIVJETI U ISTINI

«Svi ljudi, u skladu sa svojim dostojanstvom, da bi bili osobe... posjeduju, već u svojoj naravi, nagnuće tražiti istinu, i moralno su obvezni, da to čine, iznad svega s poštivanjem vjerske istine. Dužni su pristupiti istini, čim su je upoznali i svoj život urediti prema njenim zahtjevima».

Ljudsku sklonost za upoznavanjem istine i njezinim očitovanjem riječju i djelom, iskvario je grijeh koji je ranio ljudsku narav pomutnjom razuma i opakošću volje. Kao posljedica grijeha, smanjena je ljubav za istinom. Ljudi prelaze preko istine i varaju jedni druge, vrlo često zbog samoljublja i osobnog interesa. Kristovom milošću kršćanin se mora

truditi da mu život bude vođen istinom.

Krepost koja čovjeka nuka govoriti uvijek istinu, zove se istinoljubivost, iskrenost ili otvorenost (usp.

Katekizam, 2468). Tri osnovna vida ove kreposti su:

– iskrenost sa samim sobom: prepoznavanje istine o vlastitom ponašanju, izvanjskom i nutarnjem: namjere, rasuđivanja, naklonosti, itd.; ne plašiti se da će se istina iscrpsti, ne zatvarati oči pred stvarnošću;

–iskrenost naspram drugima: suživot među ljudima bio bi nemoguć, kad ljudi ne bi imali međusobnog povjerenja, što će reći, kada ne bi međusobno bili iskreni ili, kada bi se ponašali na način, da ne poštuju zadanu riječ, međusobne ugovore ili opće mirovne sporazume.

(usp.Katekizam, 2469);

– iskrenost prema Bogu: Bog sve vidi, ali jer smo njegova djeca, želi da mu to pokažemo. «Božje dijete se odnosi prema Gospodinu kao prema Ocu. Taj odnos ne znači ropsko iskazivanje časti, ni neka formalna smjernost ili udvornost, nego mora biti ispunjen iskrenošću i pouzdanjem. Bog se ne užasava ljudi. Boga ne zamaraju naše nevjernosti. Naš Nebeski Otac oprašta svaku uvredu kad se dijete vrati k Njemu, kada se pokaje i moli za oprost. Naš Gospodin je toliko Otac da predusreće naše želje, da nam bude oprošteno, i žuri nam ususret, raskriljujući ruke svojom milošću».

Iskrenost u Sakramentu Ispovijedi i u duhovnom vodstvu, sredstva su izvanredne djelotvornosti u rastu nutarnjeg života: u jednostavnosti, u poniznosti i u ostalim krepostima. Iskrenost je bitna za ustrajanje u nasljeđivanju Krista, jer Krist je Istina (usp. Iv 14,6).

2. ISTINA I LJUBAV

Sveto Pismo nas uči da istinu treba kazati s ljubavlju (Ef 4, 15). Iskrenost kao i sve kreposti, mora se živjeti za ljubav i s ljubavlju (prema Bogu i ljudima): s obzirnošću i razumijevanjem.

Bratsko opominjanje: je evanđeosko iskustvo (usp. Mt 18,15) koje se sastoji u opominjanju drugoga zbog nedostatno obavljenog zaduženja ili nekog pomanjkanja, s namjerom da se popravi. Opominjanje je veliko ispoljavanje ljubavi prema istini i milosrđu. U izvjesnim situacijama ono može biti mučna dužnost.

Jednostavnost u odnosu s drugima. Jednostavnost je, kada se namjera ispoljava prirodnim ponašanjem. Jednostavnost izvire iz ljubavi prema istini i od želje da se ova vjerno odražava u vlastitim činima, prirodno, bez usiljenosti: tako se prepoznaje otvorenost života.

Jednostavnost kao i druge moralne kreposti, mora biti upravljana razboritošću.

Iskrenost i poniznost. Iskrenost je put kojim se napreduje u poniznosti («hodati u istini» kazala je Sveta Terezija od Djeteta Isusa). Oholost, koja tako lako vidi tuđe pogreške – preuveličavajući ih ili izmišljajući–, ne uviđa vlastite. Ljubav, uneređena osobnom znatnošću, nastoji spriječiti da se vidimo onakvima kakvi jesmo, sa svom svojom bijedom.

3. DATI SVJEDOČANSTVO ISTINI

«Svjedočanstvo je čin pravde koji potvrđuje istinu ili čini da bude upoznata» (Katekizam, 2472).

Kršćani su dužni svjedočiti Istinu, a ona je Isus Krist. Stoga oni moraju biti svjedoci Evanđelja s jasnoćom i dosljednošću, bez zatajivanja vjere. Suprotno –pretvaranje– značilo bi sramiti se Krista koji je rekao: «tko mene zataji pred ljudima i ja ću

njega zatajiti pred svojim Ocem koji je na Nebesima» (Mt 10,33).

«Mučeništvo je vrhovno svjedočanstvo dano za istinu vjere: označuje svjedočanstvo koje ide do smrti. Mučenik daje svjedočanstvo za Krista umrlog i uskrsloga, s kojim je sjedinjen ljubavlju» (Katekizam, 2473). Pred izborom, zatajiti vjeru (riječju ili djelom) ili izgubiti ovozemaljski život, kršćanin mora biti spreman dati život: «Što koristi čovjeku zadobiti cijeli svijet, ako izgubi svoju dušu?» (Mc 8,36). Krist je bio osuđen na smrt, da svjedoči za Istinu (usp. Mt 26, 63-66). Mnogi kršćani bili su mučenici, da bi ostali vjerni Kristu, i «krv mučenika se pretvorila u sjeme novih kršćana».

«Ako je mučeništvo najviše svjedočanstvo čudoredne istine, na koje je, razmjerno mali broj ljudi pozvan, postoji i svjedočanstvo dosljednosti, što znači da kršćani

moraju biti spremni svakoga dana svjedočiti, i pod cijenu trpljenja velikih žrtava. Uistinu, pred mnogostrukim poteškoćama, od kojih neka, u izvanrednim prilikama, zahtjeva vjernost čudorednom poretku, kršćanin je uz molitvu i milost Božju, pozvan ponekad i na herojsko predanje. Pomaže mu krepost hrabrosti, koja ga –kao što naučava Sveti Grgur Veliki– osposobljava da “ljubi teškoće ovoga svijeta, imajući pred očima vječnu nagradu” (Moralia in Job, 7,21,24)».

4. POVREDE ISTINE

«"Laž se sastoji u govoru neistine s nakanom dovođenja drugog u zabludu." (SVETI AUGUSTIN, DE mendacio, 4,5). Gospodin u laži prokazuje đavolsko djelo: “Vama je otac davao...nema istine u njemu; kad govori laž, od svojega govori, jer je lažac i otac laži” (Iv 8,44)» (Katekizam, 2482).

«Težina laži mjeri se prema naravi istine koju izobličuje, prema okolnostima i nakanama onoga tko laže, prema šteti što su je pretrpjeli oni koji su žrtve laži». (Katekizam, 2484). Iako je laž, u sebi, samo laki grijeh, postaje smrtnim grijehom «kad teško vrijeđa kreposti pravde i ljubavi» (ibidem). Govoriti nepromišljeno ili olako (usp. Mt 12,36).može lako dovesti do laži (netočna i nepravedna prosuđivanja, preuveličavanja, ponekad klevete).

Lažno svjedočanstvo i krivokletstvo: «Kad je izrečena javno, izjava protivna istini zadobiva osobitu težinu. Pred sudom, ona biva lažnim svjedočanstvom. Kad je izrečena pod prisegom, to je krivokletstvo» (Katekizam, 2476). Postoji obaveza nadomještanja nastale štete.

«Poštivanje dobra glasa zabranjuje svaki stav i svaku riječ koji mogu

prouzročiti nepravednu štetu»
Katekizam, 2477). Pravo na čast i
dobar glas –kako na svoje tako i na
tuđe– je vrjednije dobro od svih
bogatstava, i od velike je važnosti za
osobni, obiteljski i društveni život.
Grijesi protiv dobrog glasa bližnjega
jesu:

–prenagao sud: daje se kada se
prihvaća istinitost za pretpostavljeni
ćudoredni grijeh bližnjega, bez
dostatnih argumenata (na pr.
presuditi da je netko radio sa zlom
namjerom, a da to nije uvjerljivo).
«Nemojte suditi i ne ćete biti suđeni,
ne osuđujte, i ne ćete biti
osuđeni» (Lk 6,37) (usp Katekizam,
2477);

– ogovaranje: bilo koji nepravedan
postupak protiv dobrog glasa
bližnjega je ogovaranje. Postoje dvije
vrste: blaćenje ili klevetanje
("govoriti loše"), koje se sastoji u
otkrivanju grijeha ili nedostataka

koji stvarno postoje kod bližnjega, bez razmjerno ozbiljnog razloga (zove se ogovaranjem kada se ono ostvaruje iza leđa optuženoga); i kleveta koja se sastoji u pripisivanju lažnih grijeha ili nedostataka u bližnjega. Kleveta sadrži dvostruku pakost: protiv istine i protiv pravde (toliko teža što je veća kleveta i što se više širi).

Danas su česte povrede istine ili dobroga glas u priopćavajućim medijima. Zbog ovog razloga potrebno je također vježbati zdrav kritički duh kod čitanja vijesti u novinama i časopisima, TV, itd.

Jedan bezazlen ili "lakovjieran" stav dovodi do oblikovanja krivih mišljenja.

Ukoliko je netko ozloglašen (bilo da se radi o ogovaranju ili kleveti), postoji dužnost upotrijebiti raspoloživa sredstva, da bi se

bližnjemu vratio dobar glas koji je bio nepravедno povrijeđen.

Treba izbjegavati i sudjelovanje u ovim grijesima. Kod ogovaranja sudjeluje, iako u određenom stupnju, tko s radošću sluša klevetnika i uživa u onom što ovaj govori. A predstojnik koji ne priječi ogovaranje o podređenom, i tko god –komu se grijeh blaćenja gadi–, ali zbog straha, nehaja ili stida, ne ispravlja ili ne protuslovi ogovaratelju ili klevetniku, i tko na brzinu rastrubi podvale drugih osoba protiv ugleda treće osobe, sudionik je grijeha.

Protiv istine se suprotstavlja također «svaka riječ ili stav koji laskanjem, ulagivanjem ili dopadljivošću bodre i utvrđuju drugoga u zloći njegovih djela i opakosti ponašanja. Laskanje je teška mana, ako postaje sukrivcem poroka ili teških grijeha. Želja da se učini usluga ili prijateljstvo ne opravdavaju dvosmislenost govora.

Laskanje je laki grijeh kad se želi samo biti ugodnim, izbjeći neko zlo, zadovoljiti neku potrebu, polučiti dopuštene koristi» (Katekizam, 2480).

5. POŠTIVANJE INTIMNOSTI

«Dobro i sigurnost drugoga, poštivanje privatnog života, opće dobro dostatni su razlog da se prešuti što ne smije biti poznato. ili da se upotrijebi diskretan govor. Dužnost da se izbjegne sablazan, često nalaže strogu diskreciju. Nitko nije dužan otkriti istinu onomu tko nema pravo da je upozna» (Katekizam, 2489).

«Pravo na priopćenje istine nije bezuvjetno» (Katekizam, 2488).

«Tajna sakramentalnoga pomirenja jest sveta i ne može biti izdana ni pod kojom izlikom.” Sakramentalna tajna je nepovrediva; stoga je ispovjedniku apsolutno zabranjeno izdati pokornika bilo u čemu, riječima ili na drugi način, i iz bilo kojeg razloga”

(CIC, 983, paragraf 1)» (Katekizam, 2490).

Profesionalne tajne i, općenito, svaku naravnu tajnu mora se čuvati. Otkrivati ove tajne predstavlja nepoštivanje intimnosti osoba, i može proizvesti grijeh protiv pravednosti.

Treba paziti na opravdanu suzdržljivost u pogledu privatnog života osoba. Miješanje u privatni život kompromitiranih osoba u političkom ili javnom djelovanju, što objavljuju javni mediji, za osudu je u mjeri u kojoj je nauštrb njihove intimnosti i slobode (usp. Katekizam, 2492).

Sredstva društvenog priopćavanja vrše presudan utjecaj na javno mnijenje. Ona su vrlo važno područje apostolata za obranu istine i kršćanskog duha u društvu.

Juan Ramón Areitio

Osnovna bibliografija:

Katekizam Katoličke Crkve,
2464-2499

Preporučena lektira:

SAN JOSEMARIA, Homilía El respeto cristiano a la persona i a su libertad, en Es Cristo que pasa, 67-72.

T. TRIGO, El bien de la verdad, en A.SARMIENTO – T. TRIGO – E. MOLINA, Moral de la persona, EUNSA, Pamplona 2006, Quinta Parte, pp.302-391.

.....

pdf | document generated
automatically from [https://opusdei.org/
hr-hr/article/tema-br-37-osma-
zapovijed-dekaloga/](https://opusdei.org/hr-hr/article/tema-br-37-osma-zapovijed-dekaloga/) (24.03.2026.)